Tóth Zsuzsanna

ADÁCSRÓL ÉS ENNEK ÜRÜGYÉN A SZÍNJÁTSZÁS FÖLÖTTÉBB HASZNOS VOLTÁRÓL

Évente beszámolókat adni egy-egy fesztiválról – attól félek, ez óhatatlanul unalmassá válik. Noha értelemszerűen a résztvevők számára, és persze a dokumentálás végett, rendkívül fontos, hogy nyoma maradjon a teljesítményeknek, az aktuális állapotok értékelésének. S azt is szokás mondani, hogy egy újszülöttnek minden vicc új – vagyis egy új olvasó számára még egy ilyen írás is tartalmazhat értékelhető információt.

Mivel jelen esetben szerencsés módon nem csupán az én írásomban kell találkoznia az olvasónak az adácsi fesztivál hangulatával, úgy gondoltam, kissé rendhagyó módon azt is megnézem, a most megjelent csoportok kapcsán mire emlékszem az elmúlt évek sorából. S így talán szólok néhány szót a múltról is…

Röviden a fesztiválról

Tizenötödik alkalommal rendezték/tük meg Adácson, 2011 novemberében, a falusi színjátszók találkozóját.

Amin persze korántsem csak és kizárólag falusi színjátszók jelennek meg – hiszen a kiírás is megengedő; falun élő és/vagy főként falusi közönségnek játszó színjátszók találkozójáról van szó.

A definíció, mint oly sok más esetben, nyilván nem pontos. Valójában ma már nincsenek akkora különbségek a falu és város között, vagy mégis?

Ez a rétegfesztivál mindenesetre nem az alternatív, az önmagukat és új utakat kereső színjátszók fesztiválja, sokkal inkább a hagyományos értelemben vett műkedvelőké, a saját településükön színházpótló funkcióval bíró csoportoké, akik gyakorta vállalnak tájelőadásokat, járják a térséget, sok esetben eljutva a környező országok magyarlakta településeire is. A megjelenő előadások jellemzően a hagyományos (időnként kicsit idejétmúlt) kőszínházi modellekre épülnek, műfajilag és a megvalósítás módját tekintve is; jóval több a népszínmű, az operett, a zenés játék vagy éppen a vidám tréfa, kabaré, mint más találkozókon.

De ez sem mindig, és mindenkor igaz.

Annyi bizonyos, hogy ez a fesztivál sajátos színt képvisel színjátszó találkozóink palettáján.

A körülményeiről is oly sokszor írtam már – a busszal ideszállított nézőkről, akik a környező települések színházszerető lakói, s akik nem ritkán 6-8 órán át ülnek a nézőtéren, egyvégtében megtekintve 4-5 előadást! Rendkívüli ez – nézőként is, játszóként is – nem hiszem, hogy van még idehaza olyan fesztivál, amelyik ilyen népes közönség előtt megy végbe.

Ha látnák, milyen hálásak ezek a nézők – miközben persze, működnek a kritikusi reflexek is – nyitottak az igazra, hálásak a nevetésért és a könnyekért is. Figyelnek. Még akkor is, amikor úgy tűnik, nem – mert olykor bekapcsolva marad a telefon, sőt, csörög, felveszik, beszélnek – halkan, hogy ne zavarjanak, vagy éppen kommentálják a látottakat, mint odahaza, a tévé előtt, nagymama az unokájának, barátnők egymás közt. Ez időnként nagyon idegesítő, másrészt nagyon is emberi dolog. Otthon érzik magukat.

Itt valóban kitapintható egy-egy hatás, a színészek közvetlen visszajelzéseket kapnak, van, hogy összesűrűsödik a levegő, van, hogy lanyhul a figyelem – a színpadon játszók intenzitása és energiái függvényében.

Jó dolog itt színházat nézni. (Nagyon jó lehet csinálni is.) Különösen akkor, mint idén is, ha nincs olyan előadás, amelyiknél fognánk a fejünket, sziszegnénk kínunkban (volt már ilyen, és ugye, érthető, hogy most a zsűri-nézőről beszélek, a közönség ennél sokkal megengedőbb), mert nincs hamisság, nincs harsány ízléstelenség, alpári humor sincs. Sőt. Kifejezetten izgalmas és jó előadásokat látunk, persze, egyáltalán nem hibátlanokat. Mindjárt végignézzük, miket is.

Előtte néhány szó a minősítésekről

E sorok írója tagja volt annak a munkacsoportnak, amelyik évekkel ezelőtt megalkotta a Magyar Szín-Játékos Szövetség minősítési alapelveit. A rendszerváltozás után egy ideig bíztunk abban, hogy elfelejthető lesz a minősítés, de aztán az élet egyszer csak újra elénk hozta, a csoportok részéről keletkező igényként, a minősítéseket. Úgy tűnt, szükségük van a megmérettetésre, valamiféle versenyben elért eredményre, ami meghatározza, körvonalazza munkájuk értékét. Úgy tűnik, a településeken is ragaszkodtak, ragaszkodnak a minősítésekhez, mint igazoló oklevelekhez, aminek fényében talán egyszerűbb támogatásokhoz jutni, de amelyek legalábbis alátámaszthatnak egy-egy támogatói döntést.

Nem véletlenül, éppen a szigorú minőségbiztosítás érdekében (bár akkor még nem nagyon ismertük ezt a szót, ebben az összefüggésben) leszögeztünk általános szempontokat, hogy mindig, mindenütt ugyanannak az elvnek alkalmazásával ítéljük meg a csoportok teljesítményét. Talán érdemes, időszerű volna újabb nagy beszélgetést kezdeményezni az érintettek körében, a minősítésekről általában. Talán át kellene gondolnunk akkori elképzeléseinket az elmúlt évtizedek fényében.

Csak a saját nevemben tudok beszélni – nálam itt és most majdhogynem csődöt mondottak a közösen meghatározott elvek.

Merthogy, idézem a megállapodásunkat, négyféle fokozat létezik (az ötödik, a Paál István diploma, csak konszenzusos döntésen alapulhat, nem fesztiválon elnyerhető cím), s bár eddig nem túl gyakran alkalmaztuk a „minősített" kategóriát, úgy tűnik, alkalmazására előbb-utóbb szükség lesz. Íme, a kategóriák:

Minősített produkció: a produkciót a MSzJSz minősítő zsűrije látta, közművelődési és közösségteremtő értékét elismerte, az együttes helyi szintű támogatását javasolja.

Bronz minősítés: a produkciót a MSzJSz minősítő zsűrije látta, színházi értékeket talált benne, helyi (település, kistérség) forgalmazását támogatja, az együttes helyi (települési, megyei önkormányzati) támogatását javasolja.

Ezüst minősítés: a produkciót a MSzJSz minősítő zsűrije látta, színházi szempontból is értékesnek találta, széleskörű (regionális) forgalmazását támogatja, az együttes országos szintű (pályázati alapok) támogatását javasolja.

Arany minősítés: a produkciót a MSzJSz minősítő zsűrije látta, színházi élményt nyújtónak, más együttesek számára *mintául szolgálónak* találta, széleskörű (országos) forgalmazását támogatja, az együttes országos (pályázati alapok) *kiemelt* támogatását javasolja.

A produkció az országos fesztiválokon előminősítés nélkül részt vehet. (Jó, ha egy évben 3-4 ilyen létrejön)

Az MSzJSz Paál István diplomája: a produkciót a MSzJSz minősítő zsűrije látta, kiemelkedő művészi élményt nyújtónak, más együttesek számára mintául szolgálónak találta, széleskörű (nemzetközi) forgalmazását, fesztivál-részvételét támogatja, az együttes országos (pályázati alapok) kiemelt és nemzetközi (pl. EU) támogatását javasolja. A produkció az országos fesztiválokra meghívást kap – lehetőleg anyagi támogatással (Jó, ha egy évben 1-2 ilyen létrejön)

Azt az együttest, amely három egymást követő évben arany-, illetve Paál István diplomás előadást mutat be, a MSzJSz a Magyar Művelődési Intézetnek nívódíjra javasolja.

Amint láthatjuk, elég szigorú a szabályozás, és itt Adácson már nem először vérzett a szívem, hiszen a nagyszerű közönség-fogadtatás, a jóízű beszélgetések és visszajelzések dacára kevesen ütötték meg a kiemelt kategóriákat, miközben minden egyéb szempontból messzemenően támogatandónak tartom a tevékenységüket. Szeretem ezeket az embereket, akik munka mellett, nem annyira önmegvalósítási igénnyel, inkább a közösség iránti kötődésből, sok nehézséget vállalva játszanak. Ki jobban, ki gyengébben. Azokat tisztelem is, akik keresik a játék igazságát – és bevallom, nagy öröm látni, ahogy (talán a zsűri-beszélgetéseknek köszönhetően is) fejlődnek, ahogy egyre jobban odafigyelnek apróságokra is, ahogy nő színházi igényességük.

Csoda-e, hogy most is sokkal több magasabb oklevelet adtam volna – mondhatni, majd mindenkinek eggyel feljebb, mint megkapta. (Már ahol lehet. S még mindig zárójelben, nem osztottunk ki „minősített produkció" oklevelet, technikai meg más okokból – magam is ódzkodtam tőle kissé – pedig talán, ha elfogadtatnánk ezt a kategóriát is, akkor nagyobb lenne a mozgásterünk.) De végül társaim józansága döntött – s megint csak zárójelben, azóta jelezték a zsűri-lista prominensei, hogy ejnye, ejnye, mi ez a sok ezüst…

Azt gondolom, akik megkapták, megérdemelték. Akkor is, ha az alábbi értékelésekben látnivaló, hogy kinek mit kellene még javítani…

Az előadásokról, és azok kapcsán másról is…

Az egri *Adáshiba Színjátszó Csoport* előadásával indult a fesztivál – nem először. A közelség okán is,

hiszen ők tudnak péntek délután a legkönnyebben ideérni, szemben a távolabbi vidékekről érkezőkkel.

(Ez is probléma persze, mármint ha befogadóak vagyunk, akkor el kell kezdeni pénteken kora délután a fesztivált, pedig jobb lenne, ha teljesebb létszámban, esetleg csak este kezdenénk… De akkor még többen kiszorulnának.)

Már a jelentkezésnél megörültem, hogy a múltból felbukkan egy sikeres és emlékezetes darab, az *Imádok férjhez menni* (*rendező: Balogh András)* – fel is emlegettük Darvas Ivánt, Bodrogi Gyulát és Váradi Hédit, akik valaha játszották a szerepeket, ám végül kis csalódást jelentett az előadás. Sok-sok ígéret, amit nem váltottak valóra. Alapvetően persze működik a darab, mégis, kissé boldogtalan vagyok. Először a várakozás. Igaz, ez *nem* az ő hibájuk, kis csúszással indult a fesztivál – nem értek be időben a nézőket szállító buszok. De miután a nézőtér fele sokáig várakozik, nem kellene megfejelni ezt azzal, hogy a normál körülmények között szokásos ültető-zenét végigjátsszuk… Így elvész a bent ülő közönség szimpátiája és csorbul empátiája is. A végszó-frász is jellemző az első pár percben – vagyis egyfolytában az az érzésünk, hogy a szereplők elmondják a szövegüket – a partner pedig észbe kap, ja, én jövök… Ráadásul az akció-dikció egyensúllyal sem lehetünk elégedettek.

Mormogok itt, miközben már az első percben látható, hogy rutinos és ügyes színjátszókkal van dolgunk, akik megfelelő biztonsággal közlekednek a színpadon, tisztában vannak az alapvető törvényszerűségekkel. Kellemes ének- és tánctudással, viszonylag jó szövegmondással bírnak.

A történet mégis akkor fényesedik ki, amikor felbukkan Bill, az első férj, akinek kórus énekelt a gyászmiséjén… *Pócsik Attila* áradó energiával tölti meg a színpadot, időnkénti túlzásai is előremutatóak. Remekül poentíroz, van ritmusérzéke, tud szüneteket tartani. Lenyűgöző. Jelenlétéről a többiek is erőre kapnak, társául szegődnek. (Maradtak morognivalóim, kis dicséreteim, kérdéseim – de ezeket most megtartom magamnak.)

Az Adáshiba az eddigi évek során rendkívül sokszor segített a szervezőknek azzal, hogy vállalta az első fellépő szerepét, de a lebonyolításban is – például konferanszié szerepben bukkant fel egy-egy tagjuk. (Nem mellesleg volt két év, amikor fesztiválújságot csináltak a csoport szociálpedagógiát- művelődésszervezést tanuló, s éppen Adácson gyakorlati időt töltő tagjai.)

Az évek során nagy változásokon mentek át – valódi tanulási folyamat volt ez. Ha minden igaz, 2001-ben láttuk őket először Adácson, verses összeállítással. 2005-ben már zenés produkcióval jelentek meg. A Hány cédula egy élet… szárnypróbálgatása után ismét rövidebb jelenetekkel (Csehov, Rejtő) jöttek, majd a vásári komédiák világába kóstoltak bele. Úgy tűnik, ez felszabadítóan hatott a csoport tagjaira, többen találtak magukra, lettek bátrabbak a stílusváltások során. Amikor 2010-ben a Hotel Menthol következett, már látványos ének- és tánctudást produkáltak. Öröm, hogy ennyi éven át folyamatosan működnek, meg-megújulnak, s a színpadi műfajok közül többel is megpróbálkoznak. Néhány tagjuk időközben felnőtt – jó ismerősökké értek, akiknek egyéni fejlődését, sikereit is örömmel figyelem. Vezetőjük, Balogh Andris jól tereli a fiatalokat, teret ad nekik, még akkor is, ha időnként, feltehetően a saját színházi rutinjára támaszkodva, kész megoldásokat kínál nekik. Szimpatikus, szeretnivaló társaság, remélem, lesz alkalom még találkozni velük.[1]

Első alkalommal szerepelt a fesztiválon a tinnyei *PaThália Miniszínpad*.

Teljesen más világ, más színjátszó-stílus, a téma mégis ugyanaz, mint az Adáshiba esetében: a férfi-nő kapcsolata. Csehov klasszikusnak számító jelenetét – *Leánykérés* – érdekes variációban állította színre a csoport (*rend.: Pokrócz Enikő*). Fájdalmas kényszerből, egy tagjuk halála okán született a megoldás; az apa helyett nővér igazgatja a „szerelmespár" sorsát – nem kevés reflexióval, vágyakozással és irigységgel.

Mint minden remek komédiának, ennek is a mélyben megbúvó tragikum adja az erejét – két, a vagyont őrizgető, az emberi érzésekkel nem sokat törődő, kissé megfásult, a szerelemtelenségbe belefakult ember szikrázik fel az egymásra találás lehetőségére, de emberi gyarlóságaik és megszokásaik fogva tartják őket. Meg aztán nem is nagyon hisznek az egészben. Valójában nincs is lehetőségük – jól látszik a jövő, a zsörtölődős, hosszú esték, amíg aztán megutálják egymást. No és ott van Irina, a szerelemre érett és éhes, ám arról most lecsúszott fiatal Irina, aki eredetileg nincs is a darabban, de tökéletesen szervül vele.

Remek megszólalások, jó ötletek – például a térbe belógatott üres keret, mint tükör (egy üres élet

1 Az is megérne egy misét, hogy ők is, a többi csoport tagjai is, mennyi áldozatot vállalnak a tevékenység érdekében. Higgyék el, nem pusztán azért, mert önmegvalósítási terveik vannak. A közösségért, a megtartóerejű, támasztékot jelentő csoporthoz való tartozásért, a tágabb kapcsolati hálóért – ami éppen a fesztiválokon akkumulálódik –, és a szűkebb környezet elismeréséért, érdekében is cselekszenek, amikor próbálnak, tanulnak, játszanak, és egyre többször anyagi megterhelést is vállalva részt vesznek a találkozókon.

kerete-tükre), pontos karakterek, az emberi játszmák jó kis megmutatkozása jellemzi az előadást. Technikailag lehetne javítani a játékon, apró zavaroktól megtisztítani, de mindenek dacára hiteles, amit láttunk. *Ezüst minősítés*t kaptak.

Ugyancsak „elsőbálozó" a Nagykátáról érkezett társaság, a *Muzsika Színház.*

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy nem előzmény nélküli. Volt valaha Nagykátán egy színházi csoport, amelyik revelatív élményekkel ajándékozott meg minket anno. Az első adácsi fesztiválon láttuk a Nagykátai Színjátszó Egyesülettől a példamutató *Sári bírót (1997)*, a *Handabasa, avagy a fátyol titkait (1998)*, és a számomra legemlékezetesebb *Kakukk Marcit (1999)*, nagyszerű egyéni alakításokkal, remek csapatmunkával. Aztán valami törés következett be, s bár 2004-ben és 2009-ben még fel-felbukkant a szépreményű társaság maradéka, főként Rejtő jelenetekkel, de a nagyobb szabású, nagy munkát igénylő, „teljes estés" előadásokat nem ismételték meg.

A háttérben megbúvó okokat csak érintőlegesen ismerjük, mindenek dacára úgy tűnik, az egykori csapatból néhányan hamu alatt is tovább őrizték színházi ideáikat. Valószínűleg ennek is köszönhető, hogy egy színházát-vesztett tehetséges amatőrszínházi színész-rendező, Barabás Tamás bevonásával (akinek Adácsot is megjárt csoportjáról, a *Vécsey Kamarateátrumról* is érdemes volna ejteni pár szót), újraélesztették a nagykátai színházi hagyományokat. Ennek az együttműködésnek köszönhető az alábbiakban ismertetett előadás.

Nagy fába vágta a fejszéjét a *Muzsika Színház*, amikor a Nagykátai Zeneiskola élő zenei közreműködésével (!) színre állította A muzsika hangjai c. darab után készült *A kapitány dala* c. zenés játékot (*rendező. Barabás Tamás*) – jelentenem kell azonban, hogy meglehetős sikerrel! Az előadás hatott, működött – a közönség imádta, s nem véletlenül. Zsűriként elismeréssel kell szólni a remekül megszólaló zenekarról, az erősítés nélkül is jól hangzó énekről – különös tekintettel a szép átéltséggel, tehetséggel játszó *Tóth-Ilkó Zsuzsannára* (úgy tudom, ő a Gór-Nagy Stúdióban végzett, profi, ami ez esetben akkor az összefogás lehetőségét is példázza) –, és a mértéktartó, többnyire pontos rendezésről. Ha lenne az adácsi fesztiválon VASTAPS-díj, idén ők minden bizonnyal megkapták volna. A prózai megszólalások néhol nehézséget okoztak ugyan egyes szereplőknek, a darabbeli gyerekek személyiségének fejlődésíve, „felszabadulásuk" folyamata sem volt meggyőző, és akadtak problémáim a jelmezekkel és a térszervezéssel is. Mária, a nevelőnő – és a muzsika – azonban vitte hátán, nemcsak a gyerekeket, az egész darabot. Összhatását tekintve szép munka volt. *Ezüst minősítés*t kaptak.

Kevésbé lelkesen tudom dicsérni a *Gyöngyösi Játékszín* előadását, *A Nagy Nő*-t (*rendezte: Jankovits Jenő †*), miközben minden adott volt a sikerhez; ismert jelenet, rutinos színjátszók, egyszerű, jó díszlet… Az első megszólalások kifejezetten helyén lévők voltak, aztán valahogy elveszett a lényeg, szétcsúszott az előadás. A tempó engedett feszességéből. A gesztusok eltúlzottakká váltak, és a szövegbizonytalanságok is felszínre kerültek. Sajnálatos módon a történet kesernyés humora sem élt igazán, pedig a társulat igyekszik, ám statikus képeket látunk, s a történet sem fejlődik. Valószínűsíthető, hogy az elemezés nem volt elég alapos. Kár. A rutinos játszók sokkal többre képesek. *Bronz minősítés*t értek el.

Annál is inkább állíthatom ezt, mert ismerem a csoportot, amely egyébként rendkívül gazdag múlttal rendelkezik. Vezetőjük megszállott színházcsinálónak számított évtizedeken át – 2011-ben bekövetkezett haláláig. Érdekes, hogy ez a csoport, bár Gyöngyös a legközelebbi település Adácshoz, csak 2010-ben jelentkezett a fesztiválra. Többször volt ellenben Adácson a gazdag gyöngyösi palettáról a Mozaik, illetve a Stúdió, vagy amit akartok… Persze, a szereplők között akadnak átfedések, s az is igaznak tűnik talán, hogy Gyöngyösön minden színjátszó Jankovits Jenő köpönyegéből bújt elő. A 2010-es évben bemutatott előadásuk, Tanulmány a nőkről, igazán nagyszerű, szórakoztató és élménydús produkció volt, jól dolgozó szereplők, pergő szituációk, remek ritmus jellemezte. (A csoport kapcsán jegyzem meg, hogy összegezni kellene egyszer, vajon hány olyan csoport működik az országban, amelyik már több évtizedet tud maga mögött. Sajnos, ennek nincs hivatalos dokumentációja, de törekedni kellene rá, hiszen legalább tízet én is kapásból fel tudok sorolni.)

A pénteki nap zárásaként láttuk az *Ikrek Stúdiója* társulattól *A női nem és a férfi igen* c. előadást (*rendező: Orosz Dávid*), amely Csehov jelenetekből állt össze. A nagyon hosszú technikai bevezetés után, drámapedagógiai alapú bemelegítést látunk, kicsit érthetetlen és öncélú módon. A keretjáték hitelessége kérdőjeleződik meg – afféle muszáj-függelékének tűnik, még ha van is benne jó néhány (valaha) polgárpukkasztó jelkép (bili az asztalon)… Zavaros az is, hogy hogyan is kezdenek el játszani – a

„mindenki megtanulta a szövegét?" kérdés után, miközben a jelenetben addig elhangzó szövegek alapján éppen a szereposztásra várnak… Effélék. Kis fenntartással figyeljük a dolgot – ám végül elkezdődik a JÁTÉK, és megenyhülünk. Amikor nem akar egészen más és fellengzős lenni, akkor kiderül, hogy a csapat jól játszik. Vannak hibák a *Lánykérés* c. jelenetben, indokolatlan mozgások, stílusváltás, ez s az, ám a viszonyok tisztázottak, a szereplők remek képességekkel bírnak, ügyesek, ezért az előadásnak ezen része nagyon izgalmas.

A *Medve* közjátékként indul, és meg is marad annak – ígéretes felvillantás, de jelen esetben semmi nem tűnik kidolgozottnak, s inkább karikatúra (erre egyébként is hajlama mutatkozik a csoportnak), mint csehovi etűd. Ahol azonban végképp elfogy a muníció, az a *Jubileum* c. jelenet. Korunk marketing-fogásaira és karaktereire hajazva, mintha rossz modellt követnének a fiatalok. Keveredő státuszok, átgondolatlan, zavaros helyzetek – sok probléma mutatkozott. A felfokozott, ám mégsem tiszta blődli a közönség türelmét is próbára teszi. Mindennek dacára a csoport kivételes kvalitásokkal bír, a *Leánykérés* kifejezetten jó része az előadásnak. *Ezüst minősítés* a *Leánykérés*nek, ami kicsit szokatlan, de talán működő megoldás.

A csoport eddig nem szerepelt fesztiválunkon, izgatottan várjuk további fellépéseit.

Meglepetés volt az *Online*, a gödöllői *Club Színház Spagetti Csoportjának* előadása *(Halász Tibor és Völgyi-Csík Katalin rendezése)*, meglepetés a javából. Ráadásul, mint diákszínjátszó előadás szokatlan is az adácsi közegben. (Az időhiány okozta kényszerből délelőtti előadáson sok fiatal, ám kevés idős néző volt, de ők is nagyon jól vették!) A virtuális lét veszélyeit a média felszínességével, és a „való világban" nagyon is megkopott, kiürült kapcsolatokkal szembesítő-ötvöző darab XXI. századi problémakört, a fiatalok vallomásos, önreflektív, igen jó szövegeit, sok humort mutat fel.

A már-már filmes snittekkel operáló játék kiismerhető szerkezetű, mégis végig feszültségben tartja a nézőt. Mértéktartóan és ízléssel idézi meg a rendező a jelen világától távoli síkokat – például a néptánc felvillantásával –, ám szerencsére elkerüli a csábító didaktikus sablonokat. Fegyelmezett, de nem túlszabályozott, üde és őszinte játékot láttunk. Élmény volt. *Arany minősítést* értek el.

Halász Tibor neve ugyan ismert berkeinkben, a *Club Színházzal* egyetemben, noha Adácson még nem jártak, s ezzel a formációval sem találkoztunk eddig. Öröm volt látni, megismerni őket.

A *Fortuna Együttes* régi ismerős – Jászfényszaru kicsit tőlük, róluk is híres – sok szép játékot láttunk már az együttestől itt Adácson is. A csoport most ismét új műfajjal próbálkozott, igaz, sajnálatos módon, csak az egyiket láthattuk (betegség miatt elmaradt *Az alkohol öl* c. jelenet). *Rejtő Jenő A hallgatás* című műve (*rend.: Kovács Andrásné)* korrekt előadás. Semmi rosszízű poénkodás, inkább kidolgozott, működő viszony, pontos reflektálás a másikra, jó hatásmechanizmus – pici finomításokat ugyan még elbírna a játék. Örültünk volna annak, ha kicsit nagyobb a csoport által vállalt feladat, de így is öröm volt látni a szépen dolgozó fiatalokat. (*Ezüst minősítés.)*

A Fortuna lassan negyven éve működik! A színjátszók köreiben vezetőjük, Kovács Andrásné neve országszerte ismert, mondhatni fémjel, drámapedagógusok, tanárok, tanítók, színjátszók, versmondók egyaránt kerültek ki a keze alól. A nagy hagyományú csoport főként a paraszti élet bemutatására támaszkodó darabok előadásában jeleskedett eddig. Adácson 2003-ban jelentek meg először – azóta jártak itt gyermekcsoporttal és felnőttel egyaránt. Első előadásuk Illyés mű volt, a legemlékezetesebb pedig – legalább is számomra – Tamási Áron Énekes madár c. darabjának előadása volt. De láttunk tőlük Móricz egyfelvonásost, ünnepi műsort és gyermeklakodalmast is. (A csoport példaértékű élete, és településük fejlődésében megmutatkozó kulturális kohéziós erejük története megérdemelné, hogy összegzésre, lejegyzésre kerüljön.)

A *Nagykörűi Nemzeti Színház* vásári komédiával kínálta meg a nagyérdeműt. A *Megbékült ellenségek (rend.: Varga Zoltán)* sokat játszott, kedvelt darabja az amatőr színjátszóknak. Most először láttuk azonban úgy, és ez dicséretére legyen mondva a rendezőnek, hogy a korosztályok remekül kirajzolódtak, azaz két idősebb színjátszó alakította a két vénecske kéjsóvárt, s mellettük érett, nőies Franciskát és erőteljes Tabarint láttunk a színen. Jók és jellemzőek a jelmezek(!), mértéktartó és használható a díszlet. Ezzel azonban jószerivel véget is ér a dicséret. Merthogy a kissé korszerűsített szövegű játék már a nyitásakor érezhetően kisiklik, energiátlanná lesz. A kikiáltó gyengécske produktuma egy embert sem vonzana, ha tényleg vásártéren volnánk. Igaz, szerepe szerint pesszimista és napi gondokkal küzd, de ezt az első percben nem köthetné a nézők orrára, ennek ki kellene derülnie. Váltásokat hiányolok, amplitúdókat a játékban, ahol a ritmus lanyha – pedig igazán képességes színjátszókat látunk! Csalafinta Tabarinünk pa-

pucsban csoszogva szövi a hálót (visszafogja ezzel saját energiáit is, arról nem beszélve, hogy éppen nem „papucsot"' játszik!), amikor pedig női szerepbe búvik, partnerei tettetik magukat abszolút érzéketlennek a szakálla iránt. (Észre sem veszik.) Mindennek dacára meggyőződésem, hogy a csoport sokkal többre képes.

Ez a társulat először járt Adácson, bár korábban már fellépett itt Nagykörűről érkezett csoport, vezetőjük most is jelen volt. Ez örömtelin bizonyítja, hogy a színjátszás iránt töretlen és folytonos az érdeklődés Nagykörűn.

Már nem először láttam a *Lovászi Faluszínház* előadásában *Török Dezső: Viaszkvirág* c. szösszenetét *(rendező: Szőllősi Judit)*, de most is lenyűgözött. Példamutató egyszerűséggel, a lényegre, két ember kapcsolatára, érzelmi kötődésére s annak változásaira koncentrálva játsszák el a jelenetet, bölcsen, szépségesen. Pontos jellemeket építenek önmagukból, nem felmutatják, élik a szerepeket. Nem lehet kívül maradni, játékuk beszippantja a nézőt – olyan csendek és nevetések váltják egymást, ami csak együtt dobbanó szívek esetében jön létre. Színházat láttunk, s már nem először a lovásziaktól! Köszönjük!

A lovászi színházi csoport 2008-ban jelent meg Adácson, s kirobbanó sikert aratott A kisködmön című népmese-feldolgozással. Nem állhatom meg, hogy ne idézzem akkori önmagamat: „Letisztult emberi viszonyokat láttunk, a szerepformálás több esetben is emlékezetes volt. Az eladó lányt például egy egészen furcsa kis elharapott kaccantással (hi-hi) tette élővé megformálója, apjának tőmondatai a fog közé szorított pipa mellől csusszantak elő." Ezek a kaccantásos emléknyomok meghatározták a csoporthoz fűződő pozitív viszonyulásomat – az utána következő, Török Rezsőt rekultiváló előadások mind-mind a csoport tagjainak nagyszerű jellemábrázoló készségét, rendezőjük, dr. Szőllősi Judit remek elemzőkészségét, és igényes színpadi látásmódját dicsérik. Közösségi erejük bizonyítéka, hogy 2011. év végén úgymond saját fesztivált indítottak – a környék legjobb színjátszóinak részvételével. Bár igyekszem kerülni a nagy szavakat, a lovásziakat csak szeretni lehet, örülök, hogy megismertem őket.

Ismeretterjesztő előadásnak sem kutya a veszprémi *Alig Színpad* darabja, a híres cinkotai ice története, *A cinkotai kántor* címmel. *(Németh József átirata, rendezése)* A felnőtt, rutinos színjátszók kicsit gyermekded keretjátékhoz nyúlnak (de legalább visszacsatolnak rendesen), és sajnos elkövetnek olyan hibákat, mint a párhuzamos cselekvések – lent kalapoznak, a színpadon közben folyna egy eseménysor, nem csoda, hogy szétverik mindkettőt –, ám ennek dacára sok eleven pillanattal, jó jelenettel ajándékozzák meg a nézőt. A kilukadt szövegek mellett jó poénok, az energiadús pillanatok mellett halvány vég jelenik meg. Érdemes még csiszolgatni rajta. *Bronz minősítés*t kaptak.

Az ebben az írásban már emlegetett több évtizedes múlttal rendelkező csoportok között van az Alig Színpad is. Remek közösségük nem is egy színházi találkozó éltetője; ők vannak az Aranydeszka Fesztivál és a hajmáskéri Falusi Színjátszó Találkozó hátterében, de szerveznek tábort, járják a falvakat utcaszínházi előadásokkal. Persze, nem mindig úgy nevesítve, mint „Alig Színpad", hanem időnként mint Veszprém Megyei Amatőr Színjátszók Egyesülete – de a tagok gyakorlatilag azonosak. Baráti társaságuk összetartó, kötelékük szoros, közösségi tevékenységük figyelemreméltó és elismerendő. A színjátszásban változó intenzitással sikeresek, sokat játszanak, de nem feltétlenül és nem mindig a fesztivál-zsűrik megelégedettségére. Saját örömük viszont folytonosan ott lüktet az előadásokban, s időnként remek bizonyítékát adják annak, hogy nagyszerű képességek birtokosai, remek és gyakorlott színjátszók mind. Adácshoz 2002 óta hűek – és az adácsi közönség is kedveli őket. Ezidő alatt rendkívül színes skálát mutattak, láttunk tőlük vásári komédiát, népszínművet, Tamási Áront és Móricz Zsigmondot, de Weöres Sándor Csalóka Péterét is. (Nekem ez utóbbi nagy kedvencem volt.)

A legyező a már klasszikusnak számító Goldoni örökbecsű darabjai közé tartozik, amelyet gyakran és sikerrel játszanak. Ennek dacára a büki *Sok-szín-pad Társulata (rend.: Major Ágota)* most nem tudta kiaknázni a lehetőséget. Igaz, ez nem is olyan könnyű. Mindenekelőtt kellenének a nagyon fajsúlyos játszó személyek, akik élettel töltik meg a kanavász-jellemű figurákat. Ámbár még a fajsúlyos játszóknak is elkél a pontos elemzés, és a belülről formált szerep. Most a nagyon eleven kezdés után sok-sok maszatolással találkozunk, zsúfolt a tér, nincs lehetőség, hogy bármit *átlássunk*… Nem feszülnek ki az érzelmi szálak, nem tudjuk valójában mi és miért történik, ki kit szeret, kit nem, kihez húz a szíve, kihez csak odarendeli a parancs vagy az érdek. Mi az, amit érzünk, mi az, amit mutatunk? Félreértés ne essék, a szövegből ezek kiderülnek, a játékból nem! Sok a felületesség, a céltalan hangoskodás, a kellékekkel való figyelmetlen bánásmód – miközben fel-felcsillannak ötletek, hogy

csak egyet mondjak, a mosás-teregetés, vagy épp a fekvőtámasz. Drukkolunk, hogy megbirkózzanak a feladattal, hiszen látjuk a fejlődést, az építkezést, s reméljük, láthatjuk majd sokkal jobb formában az előadást! (Ez alkalommal beugró szereplő is volt, vagyis nem egyszerű a képlet, megértjük – szimpátiánk a csoporté!)

A büki csoporttal 2007-ben találkoztunk először Adácson – érdekes, hogy akkor is az olasz klasszikusokhoz nyúltak –, Pirandellót játszottak. Az öt év alatt több más próbálkozást láttunk, főleg népies ízű darabokat vettek elő, közöttük Zilahy Lajos Szénapadlását – ami talán a legmarkánsabban mutatta meg a csoporttagok erényeit. Ha szabad ilyet leírni, különlegesen izgalmas karakterek civilben is! Évek óta tanulni vágyó, jókedvű közösségként vannak jelen a fesztiválon s más találkozókon, és meg kell dicsérnünk a csoportban folyó színésznevelő munkát.

Sokszor láttuk, sokféleképpen, különböző elképzeléseket, variációkat őrzünk valamennyien Illyés Gyula *Tűvé-tevők* című darabjáról. (Nem mindenki kedvence.) Ami most került elénk, több vonatkozásban eltér a szokványostól. Az *Okányi Műkedvelők Egyesülete* (*rendező: Kincses Károlyné*) zsúfoltan berendezett falusi belsőt rak elénk – nagy a kavalkád, hiszen ágy, kredenc, tűzhely (ez otrombán kilóg a többi míves darab közül) – konyhai falvédő, stb. tarkítja a teret – ember legyen a talpán, aki ebben a zűrzavaros térben eligazodik. Nincs kitüntetett pont, talán az ágy, amiben viszont általában élettelen bábként hever a gazda. Lényeges cselekvések maszatolódnak el – maga a tűkeresés is –, s messze kidolgozatlan a szerelmi szál, az egymásra nézésektől az egymásra találásig. Mindezek dacára a megszólaló szereplők hiteles replikákat vágnak ki, jó reakciókat látunk, s egyáltalán, az akció-dikció végig meglehetős szinkront mutat. A kisebb szövegzűrök megbillentik az előadás feszes ritmusát, ilyenkor kilukad a szövet… Ahogy az első előadásban, itt is van szereplő, aki viszi az előadást, energiával pumpálja teli – *Királyné Varga Edit*, a gazdáné – de több karakter is rendkívül ízesen, jól formált figura. A közönség örül, élvezi a sodró lendületű játékot. Ilyenkor nehéz azt mondani, hogy még ezt-azt javítani kellene, pontosítani, leszedni a fölöslegeket, nehéz, de azért mondom. Megérné a fáradtságot, hogy még jobb legyen az előadás, ez a fékevesztett ciri-buri. *Ezüst minősítés*t szereztek.

Az okányi társulattal személy szerint először találkoztam – Adácson is először voltak jelen. A bemutatkozás igazán jól sikerült, reméljük, sok, hasonlóan áradó, energia-dús előadást látunk még tőlük.

Mint mindig, a sok jó előadás után még tovább örülhetett a közönség, mert jött a szokásosan fesztivál-záró adácsi *Veritas Színpad*. Ugyan éreztem, a válság begyűrűzött a településre, mivelhogy a nagy csokrok helyett idén csak szerényebbeket adtak fel a szereplőknek, azért ünnep volt ez a javából. *Egy csók és más semmi* (*rendező: Szekeres János*) – ki ne ismerné a dalt (no persze, mondjuk ötvenen felül) –, s ha már ismeri, ki ne dúdolgatná szívesen? Az adácsiak afféle „igazi" színházat csinálnak, nagyszerű és igényes díszletekkel, jelmezekkel, tánckarral – s a közönséggel együtt jó átadni magunkat a gördülékeny „profizmusnak". A Veritas tagjai sok-sok mindent tudnak a zenés műfaj mechanikájáról, működtetik is az előadást. Öröm látni azt is, ahogyan belenő a produkciókba a következő generáció. Mindennek dacára örök bánat, hogy nem bíznak eléggé önmagukban, és nem mernek a playback stílussal felhagyni, pedig jó néhányan áténekelnék a rivaldát. Kidolgozottak a szituációk, megelégedéssel nyugtázzuk a fejlődést több színjátszó esetében és az összmunkában is… *Ezüst minősítés*t érdemeltek ki.

A Veritas Színpadról hosszasan lehetne, kellene írni (talán meg is teszem, hamarosan), egy ilyen írásba nem fér bele csupán annyi, hogy az 1974-ben alakult csoport messze nem csak egy színjátszó közösség – sokkal inkább baráti társaság, sőt, olyan csapatot alkotnak, amely a település motorja. Hogy a fesztiválunk éltetője is, immár sokszor leírtuk. De kevesen tudják talán, hogy nem csak idehaza, hanem határainkon túl is szívesen látott vendégek – vendégelőadásokkal szerepelnek rendszeresen a Felvidéken és Erdélyben is, nyári táboruk legendás, a Zéta Kulturális Egyesület tagjaként a település más művészeti csoportjaival együtt alkotnak rendkívül izgalmas kulturális sziget-közösséget. Példaértékű tevékenységükért köszönet illeti őket.

Az külön köszönet tárgyát képezi, hogy milyen odaadással működtetik a fesztivált, immár tizenöt éve. Minden nehézség dacára van zsíros kenyér, tea, mosoly és odafigyelés, vannak nézők, van, amiért mindig különleges marad ez a találkozó. Mert Adács otthont adott a falusi színjátszóknak, ahová mindig jó hazamenni, ahol találkozhatsz a család elkóborolt tagjaival, vagy olyanokkal, akiket erre vagy arra éppen el-elsodor az élet. Találkozások, elválások és újratalálkozások szigete Adács, ahol azt is szeretjük, amit különben nem. Mert Adácson jó.

S néhány szó a múltról…

Ha követni akarom az írás elején kitűzött célt, hogy ne csupán arról írjak, ami a 2011-es adácsi színjátszó találkozót jellemezte, akkor megragadom a lehetőséget, és ejtek néhány szót azokról is, akik most nem voltak jelen, de akiknek a jelenléte és előadásaik a fesztiválok sorát gazdagították.

Alapvetően igaztalan lesz a felsorolás, mégis úgy gondolom, hogy a kiemelkedő előadásokról, jelenlétekről érdemes írnom pár szót.

Ilyen emlékezetes a Sitkei Színkörként megismert, ma már Soltis Lajos Színház néven futó társulat bemutatkozása 1997-ben, Gárdonyi *A bor* c. darabjával. Egyszerűségével, szikár őszinteségével mély nyomokat hagyott mindőnkben, akik részesei voltunk. Soltis Lajos rendezte a darabot, akinek balesete – a csoport más tagjaival együtt elszenvedett halála – megrázta Adács közönségét is. A első sikert szerencsére követték mások, s a csoport ma már számos elismerés birtokában kiválóan dolgozik Celldömölkön.

Nem nagyon lehet elfelejteni az első fesztivál *Karnyónéját* – a Tiszaszentimrei Nyugdíjas Színjátszók valósággal megbabonázták a szakembereket. Csupa idős nő játszotta a szerepeket, s ez a furcsa disszonancia naiv és természetes bájjal ruházta fel a jól ismert darabot. A nagyszerű csapatot sajnos utána már csak egyszer láttuk Adácson, de első sikerük következtében eljutottak a Művészetek Völgyébe, ami nagy öröm volt számukra.

A második fesztivál összetételében volt izgalmas, nem csak délvidéki színjátszókat hozott, de a Citromszigeti Drom néven cigány-csoportot, Tihanyból a Charley nénjét, a kedves Balotaszigeti Bolondozókat: akik a remek bemutatkozás után már csak egyszer-egyszer bukkantak fel. Ilyen csoportot többet is tudnék még sorolni – sajnáltuk, hogy eltűntek, és örültünk, ha valaki mégis fel-felbukkant az évek folyamán.

Nem ismételte meg 2000-es nagyszerű bemutatkozását a Csesztregi Színjátszók csapata sem, pedig Reményik Zsigmond: *Pokoli disznótora* akkor az év legjobb előadásának bizonyult. Sajnos nem láttuk viszont a szadai Lenolaj Színházat sem. De ebben az évben találkoztunk a Csongrádi Színtársulattal, és életszeretettel teli idős vezetőjükkel, Posta Istvánnal. (Szeretném hinni, hogy még egészségben van.)

Sok-sok tehetséges csapatot említhetnék a Felvidékről, Erdélyből, Délvidékről – és persze hazai tájakról – akik gazdagították az adácsi fesztivált. De érdemi felsorolásukhoz kevés ez az írás. Talán egyszer, majd megírásra kerül a teljes történet – mondjuk a huszadik után. (Reméljük.)

Álljon itt végezetül egy kis statisztika:

A tizenöt fesztivál alatt összesen 201 csoportot láttunk (ez előadásszámban időnként többet jelent, mert volt, hogy egy csoport két-három kisebb produkcióval érkezett. Ebben a számban persze vannak ismétlődések, mármint volt olyan csoport, nem egy, aki többször is fellépett Adácson, s mint már jeleztem, időnként a csoport neve és összetétele is változott. Fejlődésüket is érdemes volna nyomon követni.

Nem írtam a jóízű beszélgetésekről, műhelymunkákról, szituációs és dramatikus elemző munkákról, mozgásos-játékos műhelyekről, amelyek mind-mind közelebb hozták egymáshoz a játszókat; ismerkedésre, együtt-játszásra, kapcsolatteremtésre adtak lehetőséget, talán még szerelmek is szövődtek. Voltak persze viták is, sértődések, könnyek, de hiszem, több volt a nevetés és a valódi közösségi élmény.

Ha csupán a szakemberek szemszögéből nézem, öröm, hogy ez a fesztivál minden nehézség dacára tizenöt éven át megvalósult, s állíthatom, hogy az előadások minden hiba ellenére mindig szerethetők voltak, mert az itt lévők minden külső körülmény dacára még mindig színházat csinálnak. És ez a legfontosabb.